

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้น

ร่าง

พระราชบัญญัติ

พีชกระท่อม พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

อ.พ.(ร) ๑๔/๒๕๖๔

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔ และได้เข้าสู่ การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้นของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จัดทำขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภาในเบื้องต้น ทั้งนี้ ก่อนที่ สภาผู้แทนราษฎรจะลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. และเสนอให้ วุฒิสภาพิจารณาต่อไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
กรกฎาคม ๒๕๖๔

เอกสารประกอบการพิจารณาเบื้องต้น

จัดทำโดย

นายรัช ผาสุข	เลขาธิการวุฒิสภา
ร้อยตำรวจเอกหญิง วิรัชญา ประสพสุข	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายโสภณ ชาตบุษย์จารุ	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางปัญจพร สุทธิยงค์	นิติกรชำนาญการ
นางสาวพันธุ์ทิพา หอมทิพย์	วิทยาการชำนาญการ
นางสิริกัญย์ ส่องแสง	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวรัตติกานต์ น้อยนวม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางกาญจนา ผลาชีวะ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นายพัลลภ วงศ์พานิช	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖

ร่างพระราชบัญญัติ
พืชกระท่อม พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ^๑

๑. เหตุผลที่จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๑.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

๑.๒ สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

หลักการคือ ให้มีกฎหมายว่าด้วยพืชกระท่อม

สำหรับเหตุผลที่จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้คือ โดยที่ได้มีการยกเลิกการกำหนดให้พืชกระท่อมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท ๕ จึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ประกอบกับเป็นพืชที่มีมูลค่าในทางเศรษฐกิจ กรณีจึงสมควรกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อม เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนมากที่สุด และโดยที่การบริโภคใบกระท่อมมากเกินไปเกินสมควรอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค สมควรกำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีและบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

^๑ สามารถสืบค้นเอกสารแนบระเบียบวาระ เอกสารประกอบการพิจารณา บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จากเว็บไซต์ E-Library ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <http://library2.parliament.go.th/library/home.html> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๑ ถึง ๔ ในหน้าที่ ๑๓

ร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. มีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมาย (ร่างมาตรา ๓)

กำหนดให้การใช้ใบกระท่อมเป็นวัตถุเสพติดหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์สมุนไพรตามกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา อาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร เครื่องสำอางตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดตามที่มีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้ รวมถึงการนำเข้า การส่งออก การขาย และการโฆษณา ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น เว้นแต่กรณีที่ยกเว้นไว้ในมาตรา ๒๘

(๒) บทนิยาม (ร่างมาตรา ๔)

กล่าวเฉพาะบทนิยามของคำที่สำคัญ ดังนี้

(๒.๑) กำหนดบทนิยามคำว่า “พืชกระท่อม” หมายความว่า พืชซึ่งมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil.

(๒.๒) กำหนดบทนิยามคำว่า “ใบกระท่อม” หมายความว่า ใบของพืชกระท่อม และให้หมายความรวมถึงสารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่สกัดได้จากใบของพืชกระท่อม ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันประกาศกำหนด

(๓) มาตรการรักษาการ (ร่างมาตรา ๕)

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) หมวด ๑ บททั่วไป (ร่างมาตรา ๖ และร่างมาตรา ๗)

(๔.๑) กำหนดให้การยื่นคำขอ การอนุญาต การออกใบอนุญาตและใบแทนใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การสั่งการ และการแจ้ง รวมตลอดทั้งการออกใบเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียมตามพระราชบัญญัตินี้ จะดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดก็ได้ (ร่างมาตรา ๖)

(๔.๒) กำหนดให้ในกรณีที่มีบทบัญญัติใดในพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต การแจ้ง หรือการออกใบรับแจ้ง หรือการปฏิบัติตามบทบัญญัตินั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือประกาศห้ามมิให้ใช้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวงหรือประกาศนั้นแล้ว (ร่างมาตรา ๗)

(๕) หมวด ๒ การเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย การนำเข้า และการส่งออกใบกระท่อม เพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม (ร่างมาตรา ๘ ถึงร่างมาตรา ๑๘)

(๕.๑) กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม โดยให้คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ตามวิถีชุมชนด้วย ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังกล่าวจะต้องไม่มีผลเป็นการผูกขาดการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อม (ร่างมาตรา ๘)

(๕.๒) กำหนดให้การเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมต้องได้รับใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๙)

(๕.๓) กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมซึ่งประสงค์จะขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ แจ้งความประสงค์ที่จะขายไว้ในคำขอรับใบอนุญาต และเมื่อผู้อนุญาตจัดแจ้งความประสงค์ไว้ในใบอนุญาตแล้ว ให้ถือว่าผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมนั้นเป็นผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมด้วย (ร่างมาตรา ๑๐)

(๕.๔) กำหนดให้การขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงต้องได้รับใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๑๑)

(๕.๕) กำหนดให้การนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมต้องได้รับใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๑๒)

(๕.๖) กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ผู้ขอรับใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ และผู้ขอรับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม (ร่างมาตรา ๑๓)

(๕.๗) กำหนดอายุใบอนุญาต โดยใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา ๙ และใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ มีอายุ ๕ ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต ส่วนใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา ๑๒ มีอายุ ๑ ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๑๔)

(๕.๘) กำหนดหลักเกณฑ์รองรับการขอต่ออายุใบอนุญาต การขอเปลี่ยนแปลงรายการในใบอนุญาต และการขอรับใบแทนใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๑๕ ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๗)

(๕.๙) กำหนดหลักเกณฑ์รองรับกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตายก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ โดยให้ทายาทหรือผู้ซึ่งได้รับความยินยอมจากทายาทแสดงความจำนงขอดำเนินการตามใบอนุญาตต่อไปได้ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ผู้รับใบอนุญาตตาย (ร่างมาตรา ๑๘)

(๖) หมวด ๓ หน้าที่ของผู้รับใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๑๙ และร่างมาตรา ๒๐)

(๖.๑) กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม โดยต้องเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมในที่ดินหรือสถานที่และพิกัดตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๑๙)

(๖.๒) กำหนดหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตขายใบกระท่อมหรือผู้รับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม โดยต้องจัดให้มีป้ายแสดงว่าเป็นสถานที่ขาย นำเข้า หรือส่งออกใบกระท่อม จัดให้มีฉลากและเอกสารกำกับใบกระท่อมโดยอย่างน้อยต้องระบุแหล่งที่มาของใบกระท่อม คำเตือน หรือข้อควรระวัง ในกรณีที่ใบกระท่อมสูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลายต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบโดยมิชักช้า และจัดทำรายงานปริมาณการขาย การนำเข้า หรือส่งออกใบกระท่อม (ร่างมาตรา ๒๐)

(๗) หมวด ๔ การพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๒๑ ถึงร่างมาตรา ๒๔)

(๗.๑) กำหนดมาตรการการพักใช้ใบอนุญาต กรณีที่ผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเกี่ยวกับการอนุญาต หรือผู้รับใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมไม่แจ้งการนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมต่อผู้อนุญาตในแต่ละครั้งที่จะมีการนำเข้าหรือส่งออก หรือผู้รับใบอนุญาตไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๒๑)

(๗.๒) กำหนดมาตรการการเพิกถอนใบอนุญาต กรณีที่ผู้รับใบอนุญาตขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๒๒)

(๗.๓) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำและการแจ้งคำสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต และการแจ้งคำสั่งยกเลิกคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๒๓ และร่างมาตรา ๒๔)

(๘) หมวด ๕ อุทธรณ์ (ร่างมาตรา ๒๕ ถึงร่างมาตรา ๒๗)

กำหนดสิทธิอุทธรณ์คำสั่งไม่ออกใบอนุญาตหรือใบรับแจ้ง หรือไม่ต่ออายุใบอนุญาต ขั้นตอนและระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่ง ขั้นตอนและระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และการขยายระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์

(๙) หมวด ๖ การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการบริโภคใบกระท่อมในทางที่ผิด (ร่างมาตรา ๒๘ ถึงร่างมาตรา ๓๓)

(๙.๑) กำหนดบทบัญญัติห้ามผู้ใดขายใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบ แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี สตรีมีครรภ์ และสตรีให้นมบุตร (ร่างมาตรา ๒๘)

(๙.๒) กำหนดบทบัญญัติห้ามผู้ใดขายใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม ในสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก สวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสวนสนุก ขายโดยใช้เครื่องขาย ขายโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เร่ขายหรือในลักษณะจูงใจให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม หรือขายในสถานที่โดยวิธีการ หรือในลักษณะอื่น ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๒๙)

(๙.๓) กำหนดบทบัญญัติห้ามผู้ใดโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาด ใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจสาธารณชนให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม หรือบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใด ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ (ร่างมาตรา ๓๐)

(๙.๔) กำหนดบทบัญญัติห้ามผู้ใดบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด เว้นแต่เป็นการบริโภคตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด (ร่างมาตรา ๓๑)

(๙.๕) กำหนดบทบัญญัติห้ามผู้ใดจูงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม ใช้อุบายหลอกลวง ขู่เข็ญ ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีอื่นใดด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมตามมาตรา ๓๑ (ร่างมาตรา ๓๒)

(๙.๖) กำหนดบทยกเว้นมิให้นำมาตรา ๒๘ และมาตรา ๓๒ มาใช้บังคับแก่การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด (ร่างมาตรา ๓๓)

(๑๐) หมวด ๗ พนักงานเจ้าหน้าที่ (ร่างมาตรา ๓๔ ถึงร่างมาตรา ๓๙)

(๑๐.๑) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งตามมาตรา ๕ วรรคสอง มีอำนาจเข้าไปในที่ดินหรือสถานที่เพาะหรือปลูกพืชกระท่อม สถานที่นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อม หรือสถานที่ขายใบกระท่อมในเวลาทำการของสถานที่นั้น หรือเข้าไปในยานพาหนะที่บรรทุกใบกระท่อม เพื่อตรวจสอบหรือควบคุมเท่าที่จำเป็น และในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ อาจเข้าไปในที่ดิน สถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ เพื่อตรวจ ค้น ยึด หรืออายัดพืชกระท่อม ใบกระท่อม น้ำต้มใบกระท่อม หรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบ ตลอดจนภาชนะบรรจุ หีบห่อ ฉลาก เอกสารกำกับใบกระท่อม วัตถุ หรือสิ่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ซึ่งสงสัยหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งอาจมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็นเพื่อประกอบการพิจารณา (ร่างมาตรา ๓๔)

(๑๐.๒) กำหนดวิธีการจัดการกับสิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ในกรณีที่เป็นของเสียหายหรือเป็นของที่ใกล้จะสิ้นอายุตามที่กำหนดไว้ หรือในกรณีที่เก็บไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือจะเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาเกินค่าของสิ่งนั้น หรือจะเป็นภาระแก่ทางราชการมากกว่าการนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น พนักงานเจ้าหน้าที่จะจัดการขายทอดตลาดสิ่งนั้นหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (เลขาธิการ ป.ป.ส.) กำหนด ก่อนคดีถึงที่สุดหรือก่อนที่สิ่งนั้นจะตกเป็นของกระทรวงยุติธรรมก็ได้ (ร่างมาตรา ๓๕)

(๑๐.๓) กำหนดให้สิ่งที่ยึดหรืออายัดไว้ตกเป็นของกระทรวงยุติธรรมเมื่อไม่ปรากฏเจ้าของ หรือไม่มีผู้มาแสดงตัวเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้อึดหรืออายัด หรือไม่มีการดำเนินคดีและผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอคืนภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับแจ้งคำสั่งว่าไม่มีการดำเนินคดี หรือมีการดำเนินคดีและพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลไม่ได้พิพากษาให้รับ และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอคืนภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด แล้วแต่กรณี (ร่างมาตรา ๓๖)

(๑๐.๔) กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตผู้ขาย หรือผู้โฆษณาที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไขปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องได้ภายในเวลาที่กำหนด (ร่างมาตรา ๓๗)

(๑๐.๕) กำหนดให้ในกรณีจำเป็นและมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบริโภคน้ำดื่มในบริเวณหรือที่สาธารณะตามมาตรา ๓๑ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนั้นมีสารใด ๆ ในบริเวณหรือที่สาธารณะอยู่ในร่างกายหรือไม่ รวมทั้งกำหนดบุคคลที่มีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบ สำหรับวิธีการตรวจหรือทดสอบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๓๘)

(๑๐.๖) กำหนดให้ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ร่างมาตรา ๓๙)

(๑๑) หมวด ๘ บทกำหนดโทษ (ร่างมาตรา ๔๐ ถึงร่างมาตรา ๔๗)

(๑๑.๑) กำหนดโทษอาญาในฐานความผิดเพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรม ขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ หรือนำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมโดยไม่ได้รับใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๔๐)

(๑๑.๒) กำหนดโทษอาญาในฐานความผิดขายใบกระท่อม น้ำดื่มใบกระท่อมหรืออาหารตามกฎหมายว่าด้วยอาหารที่มีใบกระท่อมเป็นวัตถุดิบหรือส่วนประกอบแก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี สตรีมีครรภ์ หรือสตรีให้นมบุตร (ร่างมาตรา ๔๑)

(๑๑.๓) กำหนดโทษอาญาในฐานความผิดขายใบกระท่อมหรือน้ำดื่มใบกระท่อมในสถานที่ โดยวิธีการ หรือในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๙ (ร่างมาตรา ๔๒)

(๑๑.๔) กำหนดโทษอาญาในฐานความผิดโฆษณาหรือทำการสื่อสารการตลาดใบกระท่อมหรือน้ำดื่มใบกระท่อมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจสาธารณชนให้บริโภคใบกระท่อมหรือน้ำดื่มใบกระท่อม หรือบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำดื่มใบกระท่อมที่ปรุงหรือผสมกับ

ยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๑ (ร่างมาตรา ๔๓)

(๑๑.๕) กำหนดโทษอาญาในฐานความผิดบริโภคใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมที่ปรุงหรือผสมกับยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ยาตามกฎหมายว่าด้วยยา วัตถุอันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย หรือวัตถุอื่นใดตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประกาศ กำหนด (ร่างมาตรา ๔๔)

(๑๑.๖) กำหนดโทษอาญาในฐานความผิดจูงใจ ชักนำ ยุยงส่งเสริม ใช้อุบาย หลอกลวง ชูเชิญ ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีอื่นใดด้วยประการอื่นใดให้ผู้อื่นบริโภค ใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อม (ร่างมาตรา ๔๕)

(๑๑.๗) กำหนดโทษในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล โดยให้กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำ ของบุคคลดังกล่าว หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือทำการและละเว้นไม่สั่งการ หรือไม่ทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด (ร่างมาตรา ๔๖)

(๑๑.๘) กำหนดให้เลขาธิการ ป.ป.ส. หรือผู้ซึ่งเลขาธิการ ป.ป.ส. มอบหมาย มีอำนาจเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๔๗)

(๑๒) บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๔๘ และร่างมาตรา ๔๙)

(๑๒.๑) กำหนดให้เมื่อกฎกระทรวงตามมาตรา ๙ วรรคสอง มาตรา ๑๑ วรรคสาม หรือมาตรา ๑๒ วรรคสาม ใช้บังคับแล้ว ให้ผู้เพาะหรือปลูกพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ ในเชิงอุตสาหกรรม ผู้ขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ หรือผู้นำเข้าหรือส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ ในเชิงอุตสาหกรรม อยู่ในวันก่อนวันที่กฎกระทรวงดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาต ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้น ๆ มีผลใช้บังคับ และในระหว่างระยะเวลาดังกล่าว ให้ผู้นั้นดำเนินการต่อไปได้จนกว่าผู้อนุญาตจะไม่ออกใบอนุญาต (ร่างมาตรา ๔๘)

(๑๒.๒) กำหนดให้เมื่อมีกฎหมายว่าด้วยการปรับเป็นพินัยใช้บังคับแล้ว ให้บรรดาความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัย และให้อัตราโทษปรับอาญาสำหรับความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวเปลี่ยนเป็นอัตราค่าปรับเป็นพินัย (ร่างมาตรา ๔๙)

(๑๓) อัตราค่าธรรมเนียม

กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม เพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา ๙ ใบอนุญาตขายใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมหรือเกินปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๑ ใบอนุญาตนำเข้าใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา ๑๒ ใบอนุญาตส่งออกใบกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมตามมาตรา ๑๒ รวมทั้งอัตราค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและการต่ออายุใบอนุญาตดังกล่าว

๑.๓ ความเป็นมาและความจำเป็นของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้กล่าวถึงความเป็นมาและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) เป็นการกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพืชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนมากที่สุด

(๒) เป็นการกำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม ซึ่งจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นว่ามีมาตรการในการคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการใช้ใบกระท่อมไปในทางที่ผิด

๒. การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ภายหลังจากที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๒.๑ ประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับพืชกระท่อมที่เคร่งครัดและไม่ได้สนับสนุนประชาชนในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของพืชกระท่อมอย่างแท้จริง

๑) ร่างพระราชบัญญัตินี้ควรมีความชัดเจนในการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์แก่ประชาชนสูงสุด เพราะพืชกระท่อมไม่ได้เป็นยาเสพติดให้โทษแล้ว การดำเนินการของรัฐไม่ควรจะดำเนินการเหมือนกรณีพืชกระท่อมยังเป็นยาเสพติดให้โทษ และมีการจำกัดเสรีภาพของประชาชนในการปลูกพืชกระท่อม ซึ่งอาจทำให้ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้

๒) พืชกระท่อมมีประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและในการรักษาสุขภาพ การยกเลิกพืชกระท่อมออกจากยาเสพติดให้โทษจึงมีความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม การควบคุมการปลูกพืชกระท่อมของรัฐบาลควรกำหนดให้ชัดเจนว่าจะสามารถปลูกในครัวเรือนได้หรือไม่ เพียงใด และการควบคุมการปลูกพืชกระท่อมของประชาชน (Home Use) ไม่ควรที่จะทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ประชาชนเกินสมควร

๓) การควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับพืชกระท่อมของรัฐควรเป็นกลไกที่เป็นธรรม และอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ไม่ใช่การนำระบบใบอนุญาตที่มีความยุ่งยากและลำบากมาใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับพืชกระท่อม

๔) ไม่เห็นด้วยกับร่างมาตรา ๒๙ ที่กำหนดห้ามผู้ใดขายใบกระท่อมหรือน้ำต้มใบกระท่อมโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกกรณี โดยเห็นว่าควรจำกัดอายุของบุคคลที่ซื้อขายทางอิเล็กทรอนิกส์ เพราะการควบคุมที่เคร่งครัดเกินไปอาจทำให้การใช้ประโยชน์จากพืชกระท่อมเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

๕) รัฐควรคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพประชาชนด้วยว่า การควบคุมการดำเนินการตามร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการควบคุมประชาชนที่เคร่งครัดเกินไปหรือไม่ เพราะพืชกระท่อมถือเป็นวิถีชีวิตของคนภาคใต้ จึงไม่ควรที่จะต้องใช้ระบบอนุญาตในทุกกรณี ดังนั้น จึงควรนำระบบการอนุญาตที่เคร่งครัดมาใช้บังคับกับเฉพาะการดำเนินการเกี่ยวกับพืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีการควบคุมการจัดการพืชกระท่อมซึ่งแทบจะไม่มีการบริหารจัดการเพื่อประชาชน และเป็นการควบคุมโดยรัฐที่เคร่งครัด การทำให้พืชกระท่อมเป็นพืชเศรษฐกิจที่แท้จริงไม่ควรที่จะมีการควบคุมเคร่งครัดจนเกินสมควร และควรพิจารณาทบทวนระบบการใช้ใบอนุญาตเพื่อสนับสนุนการใช้พืชกระท่อมให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

๒.๒ ประเด็นเกี่ยวกับการควบคุมพีชกระท่อมในเด็กและเยาวชน อายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

สืบเนื่องจากสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. มีสาระสำคัญประการหนึ่งในการกำหนดมาตรการกำกับดูแลการขาย การโฆษณา และการบริโภคใบกระท่อม เพื่อคุ้มครองสุขภาพของบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี และบุคคลกลุ่มเสี่ยงอื่นจากการบริโภคใบกระท่อม ซึ่งเห็นว่ามีความเหมาะสมและรัฐควรดำเนินการ เพราะจะทำให้ประชาชนเชื่อมั่นว่ามีมาตรการในการคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคใบกระท่อมและการป้องกันการใช้ใบกระท่อมไปในทางที่ผิด

๒.๓ ประเด็นที่ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้เป็นไปเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง และเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๑) ไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนนายทุนในการดำเนินการเกี่ยวกับพีชกระท่อม

๒) สำหรับประชาชนในภาคใต้มีการใช้พีชกระท่อมในการบำบัดรักษาโรค ประกอบกับพีชกระท่อมมีสารเสพติดน้อยกว่าสารเสพติดประเภทอื่น และทำให้คนมีความรู้สึกระตือรือร้น แต่ร่างมาตรา ๒๙ กลับควบคุมมิให้ผู้ใดขายพีชกระท่อม ในสถานที่ต่าง ๆ จึงไม่เป็นการส่งเสริมการดำเนินการทางเศรษฐกิจของประชาชนในการประกอบธุรกิจขนาดย่อมเกี่ยวกับพีชกระท่อม และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง แต่ในทางตรงกันข้าม จะมีผลเป็นการส่งเสริมการจำหน่ายและการดำเนินการเกี่ยวกับพีชกระท่อมเฉพาะในกลุ่มนายทุนเท่านั้น

๒.๔ ประเด็นเรื่องการไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการดำเนินการกับผู้ที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับพีชกระท่อม เนื่องจากบทเฉพาะกาล ไม่ได้กำหนดยกเว้นโทษให้ผู้ที่ถูกดำเนินคดีในฐานความผิดเกี่ยวกับพีชกระท่อมไว้ จึงเห็นควรกำหนดเรื่องดังกล่าวให้มีความชัดเจน

๒.๕ ควรมีการสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาพีชกระท่อมให้เกิดประโยชน์ โดยไม่ยุ่งยากเกินสมควร ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากพีชกระท่อมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้ตอบชี้แจงสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรการกำกับดูแลการเพาะหรือปลูกพีชกระท่อม การขาย และการนำเข้าหรือการส่งออกใบกระท่อมเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจกับประชาชนมากที่สุด ไม่ได้มุ่งก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

โดยเฉพาะ และไม่ได้จำกัดหรือขัดขวางการดำเนินการของเกษตรกรในการปลูกพืชกระท่อม เพื่อการบริโภคในครัวเรือน หรือการใช้พืชกระท่อมในแบบวิถีชาวบ้าน เพราะมีการนำระบบอนุญาต เข้ามาใช้เฉพาะกับกรณีที่เป็นการใช้พืชกระท่อมเพื่อประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมเท่านั้น

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔^๒ ซึ่งจะมีผลบังคับ ใช้ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๔ จะทำให้พืชกระท่อมไม่เป็นยาเสพติดให้โทษ ดังนั้น ผู้ที่ถูกดำเนินคดี ในฐานความผิดเกี่ยวกับพืชกระท่อมจำนวนประมาณ ๘,๐๐๐ คน จะไม่มีความผิดและได้รับการปล่อยตัว

๔. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ

มติ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปี ครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. ด้วยคะแนนเสียง ๒๕๖ เสียง ไม่รับหลักการ ๑๘ เสียง งดออกเสียง ๒ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง และมีมติให้ตั้ง คณะกรรมาธิการวิสามัญ จำนวน ๒๕ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สอง ชั้นคณะกรรมาธิการ กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

^๒ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)
ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร
ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม
๒๕๖๔

<http://edoc.parliament.go.th/Meeting/MeetingViewer.aspx?id=720>

๒. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติพีชกระท่อม พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการ
สภาผู้แทนราษฎร ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/581236>

๓. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll.php

๔. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

http://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=9995&mid=4328

